

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 88/05

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. augusta 2005 v senáte prerokoval sťažnosť Ing. E. P. a Ing. J. P., obaja bytom Ž., zastúpených advokátom JUDr. I. M., Ž., ktorou namietali porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 559/97, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. E. P. a Ing. J. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 559/97 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Čadca prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 559/97 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Ing. E. P. priznáva primerané finančné zadost'učinenie 10 000 Sk (slovom desaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Čadca povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Ing. J. P. priznáva primerané finančné zadost'učinenie 10 000 Sk (slovom desaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Čadca povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

5. Okresný súd Čadca je povinný Ing. E. P. a Ing. J. P. uhradiť trovy právneho zastúpenia 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) na účet ich právneho zástupcu JUDr. I. M., Ž., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. marca 2005 doručená s'ťažnosť Ing. E. P. a Ing. J. P., obaja bytom Ž. (ďalej len „s'ťažovatelia“), ktorou namietali porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 559/97.

S'ťažovatelia vo svojej s'ťažnosti uviedli:

„Žalobným návrhom zo dňa 08. 09. 1997 sa navrhovatelia domáhali na vecne a miestne príslušnom súde rozhodnutia, ktorým by súd zaviazal ich dlžníka k úhrade dlžnej

sumy s prísl. Okresný súd v Čadci vo veci rozhodol dňa 16. 03. 1999 rozsudkom. Na podklade odvolania žalovaného Krajský súd v Žiline rozhodnutím zo dňa 12. 10. 1999 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na opätovné prejednanie a rozhodnutie. Posledné pojednávanie bolo vo veci uskutočnené dňa 15. 12. 2005 a bolo nariadené znalecké dokazovanie. (...) V našom prípade nebolo do podania tejto sťažnosti orgánom s právomocou vo veci konať právoplatne rozhodnuté (viac ako sedem rokov). Navyiac konajúci súd až po uplynutí viac ako siedmich rokov dospel k názoru, že je potrebné vo veci nariadiť znalecké dokazovanie. Skutkový stav sa však v tomto smere podstatne nezmenil vo vzťahu k stavu veci v čase podania návrhu. Takto súd nesporne len prispel k oddialeniu rozhodnutia vo veci a vzniku zbytočných prietahov. Návrh bol sťažovateľmi podaný dňa 08. 09. 1997. Podľa spisového materiálu konajúci súd uskutočnil prvý úkon dňa 20. 10. 1997 (výzva). Prvostupňový súd v období od 28. 04. 1998 (pojednávanie vo veci) do 08. 09. 1998 (pojednávanie vo veci), od 27. 10. 1998 (pojednávanie vo veci) do 19. 02. 1999 (pojednávanie vo veci), od 12. 10. 1999 (odvolacie konanie) do 28. 07. 2000 (pojednávanie vo veci), od 15. 08. 2001 (zaslaný videozáznam súdu) do 18. 01. 2002 (výzva na oznámenie ďalších účastníkov), od 07. 05. 2002 (návrhy na doplnenie dokazovania) do 08. 09. 2003 (výzva na vyjadrenie k rozpočtu) neuskutočnil nijaký procesne relevantný úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty.“

Sťažovatelia okrem vyslovenia porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vo svojej sťažnosti požadujú, aby ústavný súd uložil okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov, zaplatiť im primerané finančné zadost'učinenie 70 000 Sk a úhradu trov konania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 4 C 559/97 ústavný súd zistil, že sťažovatelia 9. septembra 1997 podali na okresnom súde žalobu o zaplatenie peňažnej sumy z titulu odstúpenia od zmluvy o dielo.

Okresný súd 13. októbra 1997 vyzval sťažovateľov na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý bol zaplatený 21. októbra 1997. Okresný súd 9. decembra 1997 zaslal žalovanému žalobu na vyjadrenie, 21. januára 1998 zaslal sťažovateľom vyjadrenie žalovaného k žalobe. Pojednávanie nariadené na 28. apríl 1998 bolo odročené na 2. jún 1998 za účelom opätovného predvolania žalovaného. V priebehu roku 1998 sa vo veci ďalej uskutočnili pojednávania 23. júna 1998, 8. septembra 1998, 13. októbra 1998 a 27. októbra 1998, ktoré boli odročované pre neprítomnosť žalovaného, ktorému sa nepodarilo doručiť predvolanie.

Pojednávanie 19. februára 1999 bolo odročené na 16. marec 1999, na ktorom okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým žalobe sťažovateľov v plnom rozsahu vyhovel, priznal im náhradu trov konania a protinávrh žalovaného zamietol. Dňa 26. mája 1999 sa žalovaný odvolal proti rozsudku zo 16. marca 1999. Okresný súd 28. júna 1999 zaslal sťažovateľom odvolanie žalovaného a žalovaného vyzval na zaplatenie súdneho poplatku. Dňa 12. augusta 1999 bolo odvolanie žalovaného predložené Krajskému súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“), ktorý rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, pričom spis bol okresnému súdu vrátený 21. decembra 1999. Zrušujúce uznesenie odvolacieho súdu bolo okresným súdom zaslané účastníkom konania 17. februára 2000. Pojednávanie 28. júla 2000 bolo odročené pre neprítomnosť žalovaného a jeho právneho zástupcu. Pojednávanie 3. novembra 2000 bolo odročené za účelom doplnenia dokazovania výsluchom svedka a predložením listinných dôkazov. Dňa 23. januára 2001 okresný súd vyzval účastníkov na oznámenie adresy svedka a predloženie listinných dôkazov. Splnenie výzvy okresný súd urgoval 28. februára 2001 a 21. mája 2001. Sťažovatelia až 23. augusta 2001 odpovedali na výzvu. Dňa 18. januára 2002 okresný súd vyzval účastníkov konania na označenie dôkazov. Sťažovatelia 24. mája 2002 navrhli doplniť dokazovanie výsluchom svedka. Okresný súd 9. júla 2002 vyzval žalovaného na predloženie listinného dôkazu a splnenie výzvy urgoval 8. januára 2003. Žalovaný reagoval podaním doručeným okresnému súdu 25. marca 2003. Dňa 18. júna 2003 okresný súd vyzval sťažovateľov na

vyjadrenie k listinnému dôkazu predloženého žalovaným. Sťažovatelia na výzvu reagovali 10. novembra 2003. Okresný súd 18. novembra 2003 vyzval sťažovateľov na oznámenie adresy svedka, ktorú sťažovatelia oznámili 9. februára 2004. Potom sa vo veci uskutočnili pojednávania 31. marca 2004, 28. apríla 2004, 7. júla 2004, 20. októbra 2004 a 23. novembra 2004. Okresný súd 7. júla 2004 uznesením uložil právnenému zástupcovi sťažovateľov a žalovanému poriadkovú pokutu. Pojednanie 15. decembra 2004 bolo odročené za účelom nariadenia znaleckého dokazovania. Okresný súd 10. marca 2005 uznesením nariadil znalecké dokazovanie.

Ústavný súd konštatuje, že zo súdneho spisu vyplývajú v zásade tie isté údaje, ktoré uviedol predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení.

II.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každá osoba má právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote, čo je zásadne to isté právo, ktoré pre účastníka konania zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd podľa svojej

stabilizovanej judikatúry skúma so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu podľa a) právnej a faktickej zložitosti veci, ktorá sa skúma aj so zreteľom na povahu veci a o čo v nej účastníkovi konania (sťažovateľovi) ide, b) správania účastníka konania a c) spôsobu, akým v konaní postupoval súd.

a) Predmetom konania na okresnom súde je nárok sťažovateľov na zaplatenie peňažnej sumy z titulu odstúpenia od zmluvy o dielo a vzájomný návrh žalovaného na zaplatenie peňažnej sumy (konanie v časti o vzájomnom návrhu žalovaného bolo už právoplatne skončené). Po právnej stránke nemožno vec hodnotiť ako zložitú, čo vyplýva z právnej úpravy zmluvy o dielo a z možnosti od takej zmluvy odstúpiť. Faktickú zložitosť sporu však nemožno vylúčiť, pretože v rámci konania vyvstala potreba posúdenia skutočností, ktoré si vyžadujú odborné znalosti, t. j. znalecké dokazovanie.

b) Zo skutkových zistení ústavného súdu vyplýva, že k spomaľovaniu postupu okresného súdu, a tým aj k priet'ahom v konaní prispelo aj správanie sťažovateľov.

Konanie sa predlžovalo pre neúčast' sťažovateľov a ich právneho zástupcu na viacerých pojednávaniach – podstatné boli pojednávania nariadené na 8. september 1998, 31. marec 2004 a 7. júl 2004. Predĺženie konania spôsobila aj skutočnosť, že sťažovatelia napriek tomu, že ide o sporové konanie, neodpovedali včas na výzvy okresného súdu (opakované výzvy sťažovateľom z 23. januára 2001, 28. februára 2001 a 21. mája 2001). Ústavný súd v tejto spojitosti uvádza, že k právu účastníka konania na efektívny, rýchly a účelný postup súdu v konaní patrí procesná povinnosť účastníka konania prispievať k dosiahnutiu účelu súdneho konania včasným reagovaním na pokyny súdu a oznámením potrebných skutočností (§ 101 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku).

c) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v konaní.

Na základe analýzy súdneho spisu možno rozdeliť doterajší priebeh konania na dve etapy:

- a) obdobie od podania žaloby, t. j. od 9. septembra 1997 do 16. marca 1999 (vyhlásenie rozsudku vo veci samej);
- b) obdobie od 17. marca 1999 až po súčasný stav konania.

Ústavný súd zistil, že v prvej etape konania okresný súd posudzujúc jeho procesné úkony konal v zásade plynulo. V tomto období vyniesol 16. marca 1999 rozsudok, ktorý však odvolací súd zrušil v napadnutej časti a vec vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd v odôvodnení zrušujúceho uznesenia uviedol: *„Po zistení toho, či odstúpenie od zmluvy bolo dôvodné alebo nedôvodné si mal súd I. stupňa ujasniť nároky, ktoré prislúchajú účastníkom z odstúpenia od zmluvy o dielo. (...) Okrem tohto nedostatočne zisteného skutkového stavu je rozhodnutie súdu aj nevykonateľné. Nie je totiž zrejmé, ktorému navrhovateľovi má odporca zaplatiť žalovanú sumu, keď títo sú dvaja. Tiež nie je určená lehota na plnenie pohľadávky (§ 160 ods. 1 O. s. p.). Za nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov treba považovať rozhodnutie súdu o úrokoch z omeškania.“*

V druhej etape, t. j. od 16. marca 1999 do rozhodovania o sťažnosti, ústavný súd zistil nesústreďený postup alebo neefektívne úkony okresného súdu v období od 23. augusta 2001 (právny zástupca sťažovateľov predložil listinné dôkazy) do 9. júla 2002 (výzva okresného súdu žalovanému na predloženie listinného dôkazu), resp. od 8. januára 2003 (urgencia okresného súdu právnenmu zástupcovi žalovaného) do 18. novembra 2003 (výzva právnenmu zástupcovi sťažovateľov na oznámenie adresy svedka). Ústavný súd nepovažuje výzvu okresného súdu z 18. januára 2002 účastníkom konania na označenie dôkazov za úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty účastníkov, keď napokon zadovážovanie dôkazov vyústilo do záveru o nevyhnutnosti nariadiť znalecké dokazovanie.

Ústavný súd konštatoval, že okresný súd vo veci koná od septembra 1997, pričom vec nie je doteraz právoplatne rozhodnutá a podľa stavu konania (znalecké dokazovanie) nemožno bez sústreďeného prístupu okresného súdu očakávať rozhodnutie vo veci samej.

Ústavný súd preto dospel k záveru, že v konaní okresného súdu došlo k zbytočným priet'ahom v konaní a k porušeniu základného práva s'ťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 4 C 559/97 konal bez zbytočných priet'ahov.

S'ťažovatelia vo svojej s'ťažnosti žiadali o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia 70 000 Sk pre oboch spoločne, pričom túto požiadavku odôvodnili ich právnou neistotou zvýraznenou „*ich nemalými výdajmi v súvislosti s uplatnením práva (výška zaplateného súdneho poplatku, trov právneho zastúpenia), samotnou povahou a cenou predmetu konania a pretrvávajúcimi priet'ahmi v konaní (nariadené znalecké dokazovanie)*“.

Zistenú nečinnosť a nesústreďený postup okresného súdu napriek podielu s'ťažovateľov na priet'ahoch nemožno podľa názoru ústavného súdu úplne ospravedlniť. Preto ústavný súd priznal každému s'ťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie 10 000 Sk ako náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorá vyjadruje dôsledky porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Právny zástupca s'ťažovateľov uplatnil

nárok na úhradu trov konania vo výške 5 302 Sk. Ústavný súd priznal sťažovateľom úhradu trov konania v uplatnenej výške, ktorá neprevyšuje sumu, ktorá by sťažovateľom patrila podľa všeobecne záväzných právnych predpisov upravujúcich výpočet trov tohto konania.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).